

Streszczenie popularnonaukowe w języku polskim

W ostatnich latach badacze demokracji zwracali uwagę na paradoksalną sytuację, w której wyborcy deklarują przywiązanie do wartości demokracji liberalnej jednocześnie wspierając elity polityczne, które podejmowały niedemokratyczne działania. O ile większość obywateli mówi, że woli demokrację od innych form rządzenia i deklaruje przywiązanie do niezależnych od polityków demokratycznych instytucji to rosnące poparcie dla populistycznych ugrupowań na świecie sugeruje, że wyborcy są bardziej tolerancyjni wobec nieliberalnych systemów politycznych niż wynikałoby to z ich wypowiedzi.

Celem tego projektu jest lepsze zrozumienie związku pomiędzy wartościami demokratycznymi a preferencjami wyborczymi w Polsce; kraju, który od 2015 roku doświadczył pogorszenia się standardów liberalnej demokracji. Nasz projekt chce zbadać (a) czy Polacy rzeczywiście cenią sobie normy i instytucje liberalnej demokracji; (b) czy oceniają zmiany po 2015 roku jako pogorszenie stanu demokracji lub tylko inny jej model oraz (c) czy polityczna polaryzacja w Polsce negatywnie wpływa na zdolność wyborców do pociągania nieliberalnych elit politycznych do odpowiedzialności za ich działania.

W ramach projektu przeprowadzimy trzy badania na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków w okresie od lata 2022 roku do zimy 2023. Te sondaże będą charakteryzowały się trzema cechami. Po pierwsze, będą zawierały innowacyjny zestaw pytań mających na celu zbadać realne pojmowanie wartości demokratycznych w sposób, który pozwoli na uniknięcia efektu społecznych oczekiwań (tj. tendencji do odpowiadania w sposób, który wydaje się ankietowanemu pozytywny), który zdaniem wielu badaczy sztucznie podnosi poziom poparcia dla liberalnej demokracji.

Po drugie, badania będą prowadzone z wykorzystaniem analizy łączonej, tj. metody pozwalającej na zidentyfikowanie przyczyn odpowiedzi udzielanych przez respondentów, w celu zbadania tego, którzy Polacy rzeczywiście kierują się liberalnodemokratycznymi wartościami w procesie podejmowania politycznych decyzji.

Po trzecie, powtarzanie ankiet w tej samej grupie panelowej pozwoli na prześledzenie ewentualnych zmian poglądów i postaw wyborców na przestrzeni 18 miesięcy. Dzięki temu będziemy mogli obserwować to, czy pro-demokratyczne podejście badanych będzie niezmiennie czy też jest podatne na wahania.

Spodziewamy się wyników, które wskażą, że poziom realnego poparcia dla wartości demokratycznych będzie niższy od deklarowanego w standardowych sondażach, ale jednocześnie nie ulega większym zmianom. Zgodnie z podobnymi badaniami przeprowadzonymi głównie w Stanach Zjednoczonych spodziewamy się też, że projekt potwierdzi, że polaryzacja polityczna wpływa na to, (a) w jaki sposób Polacy oceniają zmiany zachodzące po 2015 roku jako demokratyczne lub nie, a także (b) na ich gotowość do "ukarania" politycznych elit za podejmowanie nieliberalnych i anty-demokratycznych decyzji.